

כתיבה אמנון נחמיאס

שורת טבע עין גדי

מי עין גדי

מנכ"ל רשות הטבע והגנים, **אלי אמיתי**, מינה ועדה מקצועית האמורה להציג בפני רשות הטבע והגנים את המלצותיה לביצוע שיקום נאת עין גדי, והסדרת ממשק מי מעיינות עין גדי. הוועדה תבחן את מכלול ההיבטים הנוגעים לדו קיום העדין המתקיים בעין גדי – פעילות אדם מחד ושימור טבע בראשיתי מאידך, ותמליץ על פעולות נדרשות ועל לוחות זמנים לביצוען.

בכתב המינוי לוועדה, נתבקשו חבריה להמליץ על פיתוח נאת עין גדי תוך התייחסות לשימור הטבע והמורשת; על לוח שימושי מים בהתאם לשפיעה ובהתאם לעונות השנה; על אופן שיקום בית הגידול הלח של נחל עין גדי – שחזר לזרום עתה לראשונה זה שנים רבות; על שיקום צמחיית מדרון עין גדי והטרסות העתיקות, תוך התאמת הצומח לאתר; וכן להמליץ על סדרי עדיפות ולוח זמנים למכלול ההמלצות. לאחר קבלת ההמלצות תיחתם עם קיבוץ עין גדי אמנה המסדירה את כלל האינטרסים של הטבע, הנוף, המורשת והאדם במקום.

תצפית נדירה

ביוני 2004 התגלתה בחוף הבונים גופת לוויתן עבשן קטלני (*Pseudorca crassidens*). הגופה היתה רקובה ומפורקת, ללא חלקה האחורי. המין זוהה לפי גודל שקעי השיניים בלסתות, אשר כפי שמרמז השם הלטיני, הן גדולות במיוחד. ממצא זה מתווסף לתצפית בים של קבוצה בת כ-20 פרטים, 70 מיל ימי מול חוף הארץ הצפוני, שערך במרץ 2003, **אביעד שיינין** מהמרכז חקר מידע ליונקים ימיים (מחמל"י). המין נחשב נדיר בים התיכון, עם מספר מועט מאוד של תצפיות והחפות (עלייה לחוף). שני אירועים אלה הם הראשונים המדווחים מזרחה לקו אורך 300. **דיווח: ד"ר דני כרם, נשיא מחמל"י, חיפה**

חופרים בריכת חורף, גן לאומי נבי סמואל

בריכת חורף חדשה

בשבוע האחרון של 2004 נחפרה בריכת חורף חדשה בגן לאומי נבי סמואל (שמואל הנביא) מצפון לירושלים, סמוך לשכונת רמות. הגן משתרע על שטח של כ-3,260 דונם וכולל שטחי עיבוד חקלאי, טרסות וחורש טבעי. כמו כן, נמצא בגן אתר המקודש הן למסורת היהודית והן למסורת המוסלמית – קבר נבי סמואל.

סמוך למבנה הקבר נמצא אתר ארכיאולוגי שנחפר במשך שנים ספורות. עונת החפירה האחרונה היתה מרשימה ביותר ונוהלה על ידי הארכיאולוג **ד"ר איציק מגן**. במקום נחשפו בריכות אגירה, בורות מים, מבני מגורים ועוד.

הבריכה החדשה נחפרה בפנינה הצפון-מזרחית של השטח המגודר בגן הלאומי (סביב מבנה הקבר), כ-300 מ' ממבנה הקבר. גודלה: 5x10 מ'. עומקה המרבי: 2 מ', וקרקעיתה נמצאת על סלע גירמי. הקמת בריכת חורף זו תאפשר את קיומם של מיני חסרי חוליות ודו חיים שהתקיימו בעבר באזור.

דיווח וצילום: עמוס סבח, אקולוג מחוז יהודה ושומרון

בין השיטין

הסוואה לקוץ, עשקוץ

על עצי השיטה חיים עשרות מיני חרקים, חלקם מוסוים לעלים או לקוצים – ורק חדי העין יבחינו מי "התחפש" לקוץ ומיהו קוץ אמיתי. הטמירן הוא עכביש טורף חרקים, האורב להם בעודו מחופש לקוץ. העשקוץ הוא זחל פפר הבונה "בית" דמוי קוץ, מגללים ומשי, ועם הקוץ הוא נע מעלה לעלים

ואוכל אותם, בשעה שהוא נהנה מהגנה משמש ומציפורים – החושבות אותו לקוץ.

זחלי פרפר ממשפחת המודדים, מקרבים את רגליהם האחוריות לקדמיות בזמן הליכתם, כמוודדים ב"שיברים" את הענף. אם הם מזדקפים הם נראים כקוץ שיטה לכל דבר.

דיווח וצילום: ד"ר בני שלמון, אקולוג מחוז אילת

שעון שמש היקפי במצפור המבקרים, מצפה רמון

מה חדש במצפור?

שעון שמש היקפי, מרשים בגודלו ובעיצובו, הוצב באחרונה במצפור המבקרים במצפה רמון, על שפת מכתש רמון. את השעון, שתאמומו ניצב בניו מכסיקו, בחזית מרכז המבקרים של "המכון הלאומי לחקר השמש שבסקרמנטו-פיק", תכנן ד"ר דונלד ניידינג, שהיה אחראי גם על השעון המקורי בניו מכסיקו.

התבוננות בשעון השמש הממוקם במצפור מרכז המבקרים רמון, מאפשרת לנו לבצע את התצפיות הבאות: "זמן השמש" – הזמן המקומי המדויק במצפה רמון, זווית הנטייה של כדור הארץ מול השמש המשתנה לפי עונות השנה, התאריך, מציאת כיוון הצפון האמיתי של כדור הארץ, הזווית שבה נמצאת מצפה רמון לעומת קו המשווה, מהו היום הארוך ביותר בשנה ומהו היום הקצר ביותר בשנה וכן מתי חלים שני ימי השוויון. **הנכם מוזמנים.**

שער העיר

בגן לאומי אשקלון בוצעו באחרונה עבודות לשיפור קליטת מבקרים במקום: הכשרת השער הכנעני למעבר קהל ודרכי גישה למרבית אזורי הגן גם למוגבלים בתנועה, בראייה ובשמיעה.

השער הכנעני, שהוא קדום מסוגו בעולם ומשויך לתקופת הברונזה התיכונה (2000–2200), הוא חלק ממערך ביצורים גדול שהקיף את העיר והיווה בעבר בסיס לחומותיה. העבודות שביצע צוות הגן בניהולו של **מוריס שריקר** ורשות העתיקות, כללו הכשרת דרכי גישה, נקודת תצפית אל השער, ניקוז מי גשמים ובניית שביל מדרגות, המאפשר לקהל לנוע במסלול נוסף ולפגוש שרידים נדירים. כמו כן, כללו העבודות, גישה נוחה לחוף הים, לבסיליקה הרומית, למרחב הפתוח ולאזור הפיקניק.

דיווח וצילום: יוני שילה, ממונה פיתוח מחוז מרכז

השער הכנעני, גן לאומי אשקלון

עזניות בשמי גמלא

בסוף ינואר נצפו שלוש עזניות שחורות בשמורת הטבע גמלא שבמרכז רמת הגולן. העזניות השחורות הן מין נשר גדול מימדים בעל מקור ענק ורב עוז ומכאן גם שמה. עד לפני עשורים ספורים קיננו עזניות שחורות בצפון הארץ, אולם הן נכחדו מהאזור כמקננות בתחילת המאה ה-20. הפרטים שנצפו בשבועות האחרונים טרם הגיעו לבגרות, פרט אחד הוא צעיר והשניים האחרים מתבגרים.

לפני כשנתיים שהתה עזנייה שחורה באזור גמלא שני חורפים וקיץ כמעט ברציפות, אלא שעזנייה זו נמצאה מתה לפני חודשים ספורים בצפון רמת הגולן כתוצאה מהרעלה.

לפני כשלוש שנים נמצאה עזנייה מתה מירי ציידים בצפון רמות מנשה, ובמהלך שנות ה-90 נמצאו בעמק בית-שאן וברמות מנשה שתי עזניות שחורות שהורעלו. זהו מין הנמצא בסכנת הכחדה במרבית תחום תפוצתו בדרום אירופה ובמערב אסיה. **דיווח: גיל בן נון, מנהל שמורת גמלא**

עזניות שחורות, מין בסכנת הכחדה